

**WORLD SCHOOLS
DEBATNI FORMAT**

Sadržaj

Sadržaj.....	2
Čemu služi ova skripta	3
Uvod – o formatu.....	4
Uloga vlade	5
Definiranje	5
Plan.....	6
Argumenti.....	6
Uloge vladinih govornika	9
Uloga opozicije i opozicijskih govornika	10
Uloge govornika	11
Četvrti govor (reply speech)	12
Raspodjela slučaja (case division)	13
Primjeri teza – I što s njima raditi	17
Dodjeljivanje bodova	18

AUTOR: Bojan Marjanović

SURADNICI: Anastazija Stupar, Nika Jelaska

GODINA: 2011.

Čemu služi ova skripta

Dragi čitatelji,

Pred Vama se nalazi vrlo kratka skripta o WS formatu. Njen cilj je pružiti uvod u pravila i načine debatiranja u WS formatu. Pokušali smo održati balans između jasnog prenošenja informacija koje su Vam potrebne da počnete debatirati i savjeta kako da to učinite malo bolje. Ovo nije skripta koja će Vas naučiti kako dobro debatirati, argumentirati ili nešto tome slično. Naravno u njoj ima korisnih savjeta ali oni su tu samo kako bi ilustrirali neke važne dijelove formata, zanimljive strategije i slično.

U sastavljanju ove skripte sudjelovali su Nika Jelaska, Bojan Marjanović i Anastazija Stupar, a njen je sadržaj dozvoljeno kopirati uz prethodno informiranje Hrvatskog debatnog društva te prigodnu napomenu.

Za sva pitanja, savjete i kritike pozivamo Vas da se slobodno obratite na mail bojan@hdd.hr

Uvod – o formatu

U WS formatu postoje dvije strane: Vlada i oporba odnosno afirmacija i negacija. Korištenje oba izraza je potpuno prihvatljivo.

Uloga vlade je definirati debatu, tj. postaviti debatabilnu interpretaciju teze. Ako se radi o tezi koja to zahtijeva treba predložiti rješenja (plan) te obrazložiti tezu i plan argumentima. Uloga opozicije je pobiti afirmaciju i uvesti svoj slučaj i eventualno plan potkrijepljen vlastitim argumentima.

Svaka ekipa se sastoji od tri člana koji kao ekipa izvode ukupno četiri govora. Prva tri govornika sa obje strane imaju govore u trajanju od 8 minuta. U tim govorima dozvoljeno je postavljanje pitanja¹. Pitanja se smiju postavljati tijekom cijelog govora osim u prvoj i zadnjoj minuti. To je takozvano zaštićeno vrijeme koje bi trebalo služiti za uvod i sumaciju govora.

Četvrti govori, od kojih prvi ide govor opozicije, a nakon toga govor vlade, su zaključni govori u trajanju 4 minute u kojima pitanja nisu dozvoljena. Oni su tzv. zaštićeni govori, a pitanja nisu dozvoljena jer se u njima ne smije pojavljivati ništa novoga u smislu novih argumenata, novih dokaza ili elemenata plana.

Raspored i vremena govornika	
Vlada	Opozicija
1. govornik/ica – 8 min	1. govornik/ica – 8 min
2. govornik/ica – 8 min	2. govornik/ica – 8 min
3. govornik/ica – 8 min	3. govornik/ica – 8 min
	1. ili 2. govornik/ica – 4 min
1. ili 2. govornik/ica – 4 min	

¹ Isključivo od strane protivničke ekipe

Uloga vlade

U WS debati na vladi je odgovornost “postavljanja” debate, ona mora pružiti dovoljno zanimljiv i uvjerljiv slučaj za raspravu o tezi debate.

Vlada treba:

- Pružiti definiciju debate
- Predložiti plan
- Iznijeti argumentaciju

U vladinom slučaju ova se tri područja međusobno isprepliću i često je vrlo teško razlikovati kada završava definiranje, a počinje iznošenje plana, kada je plan iznesen i započinje argumentacija.

Ovo je razlog zašto je iznimno važno najavljivati i objašnjavati što se u kojem trenutku govora radi. Ovo se radi takozvanim “sign postingom” odnosno upotrebom putokaza. Kako je ovo vještina koja je potrebna svim govornicima nju objašnjavamo pred kraj skripte za sve govornike.

Definiranje

Definicije u WS debati služe da bi se opisala teza. Ovisno o tezi, one mogu biti jednostavne logične definicije (jednostavno definiranje pojmova u KP formatu) ili mogu biti kompliciranije objašnjavanje teze.

U slučaju da je teza široka ili da uključuje razne međusobno različite situacije vlada može kroz definicije odabrati jednu vrstu slučajeva koji su dovoljni da bi se teza afirmirala.

PRIMJER DEFINIRANJA:

Teza: Treba kažnjavati sportske timove za nasilno ponašanje njihovih navijača

Vlada ovdje može definirati pojmove kažnjavati, sportski tim, navijač i nasilno ponašanje prema definicijama iz Aničevog ili nekog drugog rječnika. No vlada može definirati i situacije u kojima bi se prema njihovom mišljenju trebalo pričati u ovoj tezi.

Ovo znači da kroz svoj definicijski dio govora, vlada može definirati kazne kao isključivo novčane kazne, limitirat se na nasilje na samom stadionu ili uključiti i njegovu blizinu itd... Naravno, ovo sve mora biti zdravorazumski i pošteno prema ideji debate koja je ravnopravna.

Iz gornjeg primjera treba primijetiti da očito postoji velika povezanost između definicija i plana tako da prelazimo na to područje.

Koja je razlika između definicije i plana?

Definicija je ono iz čega mora biti jasno za što se u danoj debati vlada treba zalagati. Npr. ako je teza „Hrvatska treba bolje poštivati prava manjina“ vlada si kroz definiciju može suziti polje dokazivanja na samo dokazivanje da manjine u hrvatskoj trebaju imati jače izražena kulturna prava.

Plan je ono kako se postižu rezultati, odnosno kako će vlada do nekog stanja opisanog u definiciji doći. Uzmemo li gornju tezu „Hrvatska treba bolje poštivati prava manjina“ u planu bi vlada koja se ogradila samo na kulturna prava trebala objasniti kako će do to jačeg izražavanja istih doći. Kroz argumentaciju pak treba dokazati da je to značajno u kontekstu prava manjina, važno i vrlo korisno.

Plan

Plan u WS debati trebao bi jasno odgovarati na nekoliko pitanja:

Tko smo mi? Koje tijelo, iz kojih razloga bas to tijelo i pod kojim ovlastima treba provesti plan?

Što ćemo napraviti? Poslat nekog negdje, uložiti nešto, zabraniti/dozvoliti nešto. Odgovor na pitanje ZAŠTO ide kroz argumentaciju, a pri iznošenju plana treba samo obrazložiti pojedine aspekte ako su primjenjivi, poput cijene, posebnih uvjeta, trajanja, izvora financiranja itd.

Kako to mijenja sadašnju situaciju i ono što se do sada događalo? Zašto smo odabrali ovo, koje su nam prepreke, zašto će upravo to upaliti, zašto je upravo to najbolji način, kako će se promjena manifestirati.

Plan treba biti uvjerljiv, razrađen, čak i ako je moguće potkrijepljen stvarnim primjerima (poput, „uvodimo Tadžikistanski model!“). Međutim objašnjenje plana ne smije biti duže od 20% dužine govora, odnosno trajati preko minute i pol.²

Argumenti

Argumenti u WS debati sastoje se od **teze argumenta, objašnjenja, potkrijepe te pretpostavke argumenta.**

Ono što je bitno je da argumenti smiju biti vrlo različiti jedan od drugog jer ne postoji kriterij koji bi ih limitirao. Jedini uvjet je da argumenti dokazuju plan i tezu afirmacije te da nisu kontradiktorni sami sa sobom, drugim argumentima ili planom.

U dobro izgrađenoj argumentaciji vaši će se argumenti međusobno potvrđivati sa planom odnosno argumenti će objašnjavati koja sve dobra nastaju implementacijom plana, kako nastaju i zašto je važno da nastanu. Dobar plan će vrlo jasno sadržavati elemente u kojima se vidi ta povezanost.

Argumenti mogu biti bilo kakvi, od apstraktnog do praktičnog, a dobar argument će u sebi sadržavati pomalo od oboje. Dobra argumentacijska linija (case, slučaj) povezuje vrijednosti sa praktičnom primjenom i planom. Argumenti su uvijek afirmiranje plana, odnosno neke akcije. Argument ne smije biti u zrakopraznom prostoru ideja i mudrih misli

² NARAVNO! Vjerojatno će postojati teze u kojima je cijela priča u suvislom planu i onda si naravno treba uzeti više vremena. Kao i u svakoj stvari u debati jako je malo 100% vrijedeći pravila.

nego mora jasno biti povezan sa ciljevima afirmacijskog tima, bilo da su ti ciljevi u planu, prethodnim argumentima ili su jasni iz same teze. Afirmacija kroz argumente MORA dokazati nužnost, važnost i opravdanost plana. Ovo je važno naglasiti jer ekipe često zbog nedostatka kriterija imaju potrebu nabaciti što više ideja i praviti se da su to argumenti.

Sve rasprave zahtijevaju argumentaciju, odnosno zahtijevaju da navedete i objasnite razloge nekih svojih stavova ili ciljeva. Sve rasprave zahtijevaju da zagovarate svoju poziciju. Uspješnost zagovaranja vlastitog stava vrlo često ovisi o tome koliko smo ga sposobni jasno prezentirati i koliko smo sposobni dokazati da bi tako trebalo biti. Kako biste bili što uspješniji u argumentiranju, vaši argumenti prije svega trebaju stajati na čvrstim logičkim nogama. Ovdje ne govorimo o logici kao znanstvenoj disciplini nego jednostavnoj logici zaključivanja koju svatko može vrlo laganu primijeniti na svoje zaključivanje. Logičko zaključivanje nije ekskluzivna domena iznimno pametnih ljudi ili neemotivnih vulkanaca nego je nešto što uz malo vježbe i puno prakse svatko može vrlo lako primjenjivati u razgovorima, pisanju, debatiranju.

Dobar se argument sastoji od izjave koju kasnije objašnjavate i po mogućnosti potkrepljujete primjerima koji vam dokazuju za pravo. Znači dobra argumentacija je ništa drugo nego smisleno slaganje razloga i primjera kako bi nešto dokazali. Ovo radimo stalno, bez obzira na debatu, vrstu razgovora ili okruženja. Kako bi argument bio logičan i jak važno je da se ono što pokušavate dokazati jasno povezuje sa onim što govorite i čime to potkrepljujete. Znač vaši dokazi i vaše objašnjenje za jedini mogući zaključak moraju imati ono što vaš argument govori.

Svoju argumentaciju možete učiniti jakom ako

- **Koristite dobre/jake premise**, koristite izjave koje su istodobno istinite i relevantne – jasno i značajno povezane sa onim što želite reći
- **Pružite dovoljno dobre dokaze** i dovoljno relevantne razloge za ono što govorite.
- **Provjerite da ste pokrili sva najvažnija pitanja** unutar neke diskusije, odnosno da niste previdjeli neko ključno pitanje. (npr. uvjeravate roditelje kako ste odgovorni, ne pijete, ne divljate i kako vam se ništa neće dogoditi ako ostanete vani do 3 ujutro ali zaboravite da vas oni van ne puštaju zato što imate 2 iz matematike i da ih u ovom trenutku uopće ne zanimaju vaše alkoholno/izlazne navike.)
- **Ne iznosite izjave koje ne možete podržati.** (Svi moji prijatelji! Nikome se ništa nikada nije dogodilo! Uvijek radi!) U tom slučaju vaš argument pada u vodu čim se nađe suprotan primjer, a on se uvijek nađe.

PRIMJER VLADINOG SLUČAJA:

Teza: Ženama na Marsu treba priznati ljudska prava

Definicije:

Žene i Mars vlada nema potrebu definirati jer svi znamo što su.

Afirmacija definira ljudska prava otprilike ovako: „Kada govorimo o ljudskim pravima, vlada se fokusira na ono najosnovnije, bazično pravo koje je jedini način da dugoročno osiguramo zaštitu prava. Naime davanje prava bez mogućnosti zaštite je samo mazanje očiju, da možemo biti sigurni u dugoročnu održivost moramo ljudima dati mehanizam da ta prava i štite, a najbolji mehanizam je pravo glasa i Vlada će vas u ovoj debati uvjeriti kako ženama na Marsu treba dati pravo glasa!“ **Ljudska prava su objašnjeno i opravdano svedena na davanje prava glasa.**

Plan: (skraćena verzija)

Mi smo ujedinjena federacije planeta i na Mars šaljemo svoje izaslanike. Marsovcima prijetimo ekonomskim sankcijama ako ih ne poslušaju.

Svaka ženska osoba koja može dokazati da je stanovnik Marsa po istim pravilima kao i muškarci biti će stavljena na spisak glasača. Njima bliskim muškarcima biti će zabranjeno pratiti ih na birališta i strogo će se kažnjavati bilo kakva prisila. Biranje će biti obavezno a muškarce koji ga spriječavaju će se kažnjavati isto kao i muškarce čije žene ne glasaju.

Snimati će se spotove, dijeliti promotivne materijale i sve super.

Ovaj će plan osnažiti žene, omogućiti im glasovanje, od njih učiniti relevantne igrače na političkoj sceni i političari će morati štiti ženske interese kao što su npr. pravo na život.

Argumenti: (u ovom slučaju samo opisujemo o čemu bi argumenti trebali pričati)

Argument 1: Mora objasniti zašto je opravdano i poželjno utjecati na Mars, zašto to radimo, zašto smo uopće tamo, kako to da smijemo koristiti sankcije, miješati se u njihov sustav itd.

Argument 2: Mora objasniti zašto upravo pravo glasa, zašto je ono važno, kako ono dovodi do ljudskih prava

Argument 3: Objašnjava zašto će pravo glasa djelovati dugoročno, objasniti kako kroz predloženi plan dolazi do širih prednosti za žene na Marsu, ekonomska emancipacija,

Napomena: mogući su i drugi argumenti, u ovom slučaju samo želimo pokazati kako je važno pokriti sve aspekte vladinog slučaja iz praktične i vrijednosne perspektive.

Uloge vladinih govornika

Prvi govornik afirmacije će tijekom svog govora napraviti sljedeće stvari:

- Uvod – pozdrav i generalno objašnjenje o čemu se radi u današnjoj debati
- Definicije – prema uputama
- Podjela slučaja (case division) – prvi govornik će jasno reći koji će govornik raditi što (o podjeli malo kasnije)
- Plan – prema uputama
- Argumentacija – prezentira svoj dio argumentacije
- Zaključak – sumira svoj slučaj, svoj govor

Uloga drugog govornika je uvesti svoj dio argumentacije i povezati je sa planom(i iznijeti neko pojašnjenje plana). Ovo je najvažnija uloga drugog govornika, odnosno njemu je najvažnije osnažiti svoj slučaj. Naravno, dio vremena, oko 20% do 30% vremena on će reagirati na argumente i plan suprotne ekipe. Kao i u KP formatu, cijeni se referiranje na svoje argumenta kako bi se pobili tuđi.

Za drugog govornika je ključno da istakne koji su dijelovi njegovog slučaja ostali stajati i na koja pitanja opozicije nije odgovorila (nametnuti takozvani burden of proof odnosno teret dokaza na suprotnu ekipu).

Uloga trećeg govornika je uvesti novi argument (ako je najavljeno od prvoga) i poduprijeti i ojačati tezu(prijedlog + argumenti = teza) vlade , te pobiti novo iznesene argumente opozicije.

Nakon toga treći govornik bi trebao obraditi sukobe koji su se dogodili te kroz uvođenje novih interpretacija, analogija i sličnog analizirati zašto su prešli na njihovu stranu. Na neki način, treći govornik stvara clacheve jer on smije povezati razne dijelove debate u sukobe na način koji najbolje odgovara njegovoj ekipi.

Ovo je naravno provizorni redoslijed, poanta je da treći govornik vlade ima zadnju šansu uvesti neki novi odgovor ili objašnjenje u obrani svog slučaja.

Idealan treći govornik je najgora tužibaba koju možete zamisliti... Oni nisu rekli! Oni nisu dokazali! A moj govornik vam je lijepo rekao! A mi smo lijepo pokazali! Vidi ovdje! Vidi tamo! Vidi!!!!

Uloga opozicije i opozicijskih govornika

Uloga opozicije je pobiti plan i argumentaciju vlade kroz negiranje argumenata, upozoravanje na nedosljednosti, nedokazanosti, suprotne primjere itd. U većini slučajeva možete dokazivati i vrijednosnu neodrživost vladine pozicije, ako teza uključuje to da se vlada i opozicija sukobljavaju oko nekih temeljnih vrijednosti, poput prava na život.

Nakon toga opozicija mora iznijeti i braniti svoju vlastitu tezu kroz vlastitu argumentaciju. Teza opozicije je naravno negativna teza debate. Opozicija to može raditi istodobno, odnosno jasno ukazivati sucima debate kako njihova vlastita argumentacija pobija protivničku.

Uloga prvog govornika je iznijeti svoju tezu, objasniti zašto se oni zalažu za tu tezu te, kao kod vlade, objasniti raspored prezentiranja između govornika, odnosno najaviti o čemu će njegov drugi govornik pričati. Nakon ovog uvoda kreće pobijanje, iznošenje argumenata primjera itd...

Drugi govornik mora reagirati na drugi vladin govor, objasniti zašto obrana nije uspjela, ili poboljšat napade iz prvog govora uvodeći nove elemente. Nakon toga drugi govornik unosi novi argument koji je njegov kolega najavio.

Treći govornik osnažuje slučaj sa strane opozicije, ali bez uvođenja novih argumenata. On mora odraditi posao na način da zvuči novo ali bez da iznosi neke nove stvari. Iz te perspektive ovo je dosta zahtjevan pozicija jer treći N govornik mora analizirati sukobe na dovoljno nov način da nije dosadan, a opet na dovoljno star način da ne ispadne da iznosi nove argumente. Pritom ne smije održati tek sumacijski govor jer je to uloga četvrtog govora.

Vezano za opoziciju česta je rasprava o nekoliko pitanja.

Treba li opozicija imati svoje argumente? Odgovor na to je jednostavan – Treba, mora, uvijek.

Treba li opozicija imati plan? Malo kompleksniji odgovor. Nije obavezno ali je u velikom dijelu teza poželjno. Naime, ako je teza „treba riješiti neki problem“ onda je mnogo uvjerljivije osim samog pronalaženja rupa u vladinom slučaju ponuditi i neku alternativu. Ona može biti plan sa nekim drugim rezultatima, vješta obrana postojećeg stanja i negiranje potrebe za ikakvom akcijom ili nešto treće. Poanta je da se i opozicija mora pozabaviti sa utjecajem argumentacije i debate na stvarni svijet. Npr ako je teza „Treba vojno intervenirati na Marsu“ opozicija može ponuditi plan humanitarne intervencije umjesto vojne.

Može li opozicija pobijediti ako su joj pali svi argumenti ali su ipak dobro negirali vladu? Možda, svaka debata ima svoj specifičnosti i malo je „automatskih“ putova do pobjede ili poraza.

Uloge govornika

- **Prvi vladin govornik (8. min)** definira pojmove, na balansiran i jasan način. On objašnjava o čemu se radi u debati, što vlada treba dokazati, prezentira svoju ideju vodilju, generalni slučaj i podjelu uloga (prve 2 minute maksimalno). Prvi govornik objašnjava prva dva argumenta i plan ako ga ima. Nakon njega, generalni smjer vlade i njena pozicija moraju biti potpuno jasni i teza u potpunosti dokazana.
- **Prvi govornik opozicije (8. min)** treba provesti dio govora (oko **2 do 3 minute**) kako bi pružio pobijanje afirmacijskog slučaja a ostatak govora iskoristit za prezentiranje svojeg slučaja, svojih temeljnih ideja, podjele uloga i na objašnjavanje svog dijela slučaja. Redoslijed ovih radnji je uobičajeno postavljanje vlastitih temelja (generalni opis negativne strategije) – pobijanje – objašnjavanje svojeg slučaja te ukoliko postoji, svojeg plana. Prvi opozicije ima dužnost i redefinirati ako smatra da su definicije bile problem. Ako on to ne napravi opozicija više ne smije pričati o definicijama. Uputno je ukazivati ako vlada nije do kraja dokazala tezu koji su to dijelovi koji još nisu dokazani nakon prvog govora.
- **Drugi govornik vlade (8. min)** posvećuje oko **3 minute** svog govora kako bi ušao u pobijanje negacijskih napada i njihovog slučaja/plana ako su izneseni te kako bi obranio i ponovno objasnio zašto su argumenti prvog govornika ostali stajati (ne iznosi ih ponovo, samo objašnjava sukob koji se dogodio dosada!). On upozorava što nije napadnuto i zašto negacijski napadi nisu ostali stajati te što opozicija nije uspjela dokazati. Ostatak govora, oko **5 minuta** vlada 2 provodi u iznošenju svog djela argumentacije. Ako nakon ovog govora teza nije potpuno jasno obranjena vlada gubi debatu.
- **Drugi govornik opozicije (8. min)** ima istu ulogu kao i drugi govornik vlade jedino što u njegovom slučaju veći naglasak treba biti na pobijanju. Nakon ovog govora ne smije se dogoditi da ito jedan relevantan podatak ili argument koji je iznijela vlada ostane neobjašnjen/napadnut od strane negacije.
- **Treći govornik vlade (8. min)** može iskoristiti **2 do 3 minute** kako bi osnažio svoj slučaj i ako je najavljeno prezentirao svoj dio slučaja) te može odgovoriti na pojedine napade ako smatra da su bili posebno štetni. Nakon toga, treći govornik ulazi u analizu debate prema dva do četiri identificirana sukoba. Treći govornik mora naglašavati što je njegov tim i kako dokazao u suprotnosti s time što protivnici nisu dokazali.
- **Treća opozicija (8. min)** će provest maksimalno minutu, dvije objašnjavajući i razjašnjavajući svoj slučaj, a 6 do 7 minuta pobijajući, odnosno analizirati debatu kroz dominantne sukobe. Isto kao i vladin treći, važno je pokazati što i zašto nije dokazano od strane afirmacije! Treći govornik negacije bi trebao biti analitičan i ulaziti u detalje afirmacijskog slučaja i ulaziti u detalje sukoba jer odmah poslije njega dolazi četvrti govornik opozicije koji će odraditi „široku/vrijednosnu“ sliku debate i važno je da suci mogu vidjeti razliku između tih govora. Treći govornik opozicije ne smije unositi nove argumente ili primjere u debatu. On smije samo analizirati već postojeće.
- **Četvrti govornici (4. min)** ne ulaze u detalje debate nego rade opću analizu pozicije afirmacije i pozicije negacije te objašnjava kako i zašto je važno presuditi za pojedinu stranu. Oni moraju objasniti srž sukoba, elementarnu logiku svake strane i staviti debatu u kontekst. Neki govornici vole ostaviti 1 minutu čistu kako bi još jednom vrlo kratko i koncizno objasnili što je njihov slučaj bio i što je dokazao.

Četvrti govor (reply speech)

Uloga ovog govora je analizirati debatu iz ptičje perspektive odnosno pogledati cijelu debatu i objasniti kako su temeljne vrijednosti koje je tvoja strana htjela dokazati ostale, zašto su važne i kako su važne te kako se to prožimalo kroz cijelu debatu.

Četvrti govor je u tom pogledu zapravo najslobodniji, nema „uloge“ i nema predodređenih obrazaca ali je za njega užasno važno, možda i najvažnije da bude jasno strukturiran. S obzirom na to da u ovom govoru nemate „štake“ odnosno putokaze poput „*moj prvi argument*“ i „*naš prvi clash je*“ sucu je jako lagano izgubiti se u vašem govoru. Također, vaš govor dolazi nakon 45 minuta debate tako da je sudac već pomalo istrošen od svog tog argumentiranja. Iz ovog razloga jako je važno da četvrti govor bude i zanimljiv.

Vrlo je važno tijekom ovog govora NE UVESTI niti jedan novi argument/primjer/analogiju, bilo što bi suca natjeralo da shvati kako ste zapravo prije toga koristili loše primjere i argumente ili da pomisli da ste nekorektni što unosite nove stvari bez da protivnici imaju šanse odgovoriti.

I sad, kako točno izgleda četvrti govor?

Četvrti govornik može **ispričati neku primjerenu i zanimljivu priču**, apstraktnu ili se opet pozvati na neki od primjera koji su se koristili. U slučaju ovog odabira priča se mora vrlo jasno vezati na sve izneseno i na konačni način pokazati kako su vaša vrijednost i vaš plan ono što je užasno važno.

Možete imati govor na temu, „sad kad smo čuli cijelu debatu pitanja ostaju *trebamo li to napraviti i možemo li to napraviti*“ i onda odgovarati na pitanja kroz analizu debate. U ovom trenutku nije grijeh ni priznati da su protivnici nešto dokazali, dapače ako jesu to je čak i pristojno. Naravno nakon tog priznanja mora slijediti „no čak i ako!“ kojim dokazujete apsolutnu neuništivost svoje pozicije koju možemo dokazati i pored odlično odrađenog posla od strane protivnika.³

Jako zgodna taktika (iako je jako važno da bude primjerena) je ako debata to omogućava iskoristi primjer iz debate da bi razvili priču u svom završnom govoru. Recimo da je vaš slučaj dokazivao da će jedna mala djeca bolje živjeti ako vi pobijedite. U tom slučaju kroz četvrti govor možete i pričati, „što će biti sa tim djetetom, maknimo se od argumenata i slijepih brojeva i obucimo na trenutak njegove male, mokre, poderane cipelice. Za koju bi stranu onda glasali?“. Naravno, ne treba biti pretjerano patetičan. Možete možda analizirati pitanje na nekoj dugoročnoj razini ili tako nešto. Uglavnom, nemojte biti dosadni i samo ponoviti ono što se već govorilo. Četvrti govori dolaze nakon 48 minuta konstantnog pričanja. Ako niste zanimljivi i efikasni suci će vas u najboljem scenariju ignorirati.

Zaključak je da četvrti govornik mora biti sposoban analizirati debatu iz više perspektive od samog svoj argument-njihov argument analize. Govor mora pokazati koje su glavne vrijednosti, kako se one prenose na stvarni svijet i uz sve to mora biti kreativan i zanimljiv. On nije klasični debatan govor i mora biti razumljiv svakom čovjeku.

³ Ovdje se vraćamo na ideju da je cilj debate pobijediti apsolutno najbolje moguće odrađeni posao od strane protivnika, njihove najbolje argumente, najbolje primjere koji su najjasnije moguće izneseni. Cilj debate nije nadati se grešci i pokušati pobiti apsolutno najlošije izvedbe argumenata.

Raspodjela slučaja (case division)

U WS formatu je važno da se rasprava razvija! Sadržaja koji namjeravate iznijeti mora se podijeliti među govornicima jer slušati tri puta iste govore od osam minuta je užasno dosadno.

Unutar ekipe podjela bi otprilike trebala biti u obliku: 2/3 vlastitog sadržaja iznese prvi govornik, 1/3 drugi govornik. Prvi govornik MORA naznačiti sve važne argumente i segmente svoje argumentacije ali ne i objasniti ih u potpunosti. Ipak, važno je ne ostaviti ništa „upitnoga“, odnosno prvi govornik mora dokazati tezu u potpunosti kroz svoj dio argumentacije. Na vladi leži teret dokaza teze (burden of proof) i govor koji ne dokazuje tezu u potpunosti nije uspješan govor.

Važno je izbjeći to da svojim trećim argumentom iz drugog govora zapravo dodatno dokazujete argumente iz prvog, to moraju biti odvojeni argumenti koji samostalno u cijelosti dokazuju tezu ili plan.

Ovo je vrlo važno jer vaši bodovi ovise o tome koliko je kroz cijelu debatu jasno čemu vi težite. Ako se kroz svaki govor otkriva *potpuno novi i neočekivani* zaplet to svakako odgovara dramatičnosti debate, ali iz pozicije organiziranosti, suradnje i uvjerljivosti izgleda krajnje nespretno i neuvjerljivo.

Ovo je ujedno i razlog zašto su se prvi i drugi govornici dužni osvrtni se na govore koji im direktno prethode više nego na debatu sveukupno. Osvrtanje na debatu kao cjelinu (debate as a whole) je uloga četvrtog govora a osvrtnje na debatu kao sukobe je uloga trećeg govora.

Cilj je da se debata razvija iz govora u govor i zato se inzistira na novim argumentima i na osvrtnju na govore prije sebe. Obraćanje na dva govora ranije pokazuje da je vaš prošli govornik nešto zaboravio, a to nije dobro. Ako se to dogodi, puno je pametnije objasniti svoje obraćanje tom argumentu kroz nešto što je prethodni govornik rekao... (npr. upravo smo čuli dodatno potvrđivanje argumenta iznesenog u prvom govoru pa ću ja dodatno obraditi to pitanje)

Važnost pravilne raspodjele slučaja i najavljanja svoj pozicije u prvom govoru.

Zamislimo debatu u kojoj prvi govornik vlade iznosi sasvim suvislu argumentaciju o važnosti nuklearne energije i potrebi da gradimo nuklearnih elektrana.

Prvi govornik opozicije priznaje da je sve to zgodno ali koristi 3-4 minute svoga govora analizirajući razno razne opasnosti od potresa, tsunamija, terorista, eksplozija itd... Sve vrlo opravdani strahovi.

Nakon ovog govora dolazi drugi govornik vlade i kreće: *"Ali prvi govornik negacije nije računao da u našem planu nuklearke koje je spomenuo moj prvi govornik LETE!!!! LETE KAŽEM VAM!!!! To je dio plana koji ja iznosim! Njihov argument o opasnosti potresa i tsunamija je stoga totalno promašen!!! Pih! amateri...da nastavim..."*

I dok vlada ima potpuno pravo zalagati se za leteće nuklearke ona nema pravo u drugom govoru iznijeti dio argumentacije koji nije bio najavljen u prvom govoru a pogotovo ne ako taj dio argumentacije mijenja „srž“ debate i zapravo prevari prvog govornika opozicije.

Uvjerljivost u WS formatu

Govori u WS formatu traju 8 minuta i zahtijevaju mnogo referiranja na protivnike, iznošenje različitih dijelova slučaja i povezivanja svega toga u jednu jasnu i razumljivu prezentaciju. Postići ovo je jako teško ako je govor nestrukturiran, neorganiziran i ako kroz cijeli govor nije jasno kuda to sve ide i ako je govor nezanimljiv.

Ovdje prezentiramo nekoliko jednostavnih tehnika kako si pomoći: korištenjem uvoda, putokaza ili najava te korištenjem takozvanih misli vodilja, ekipnog slogana (Team line).

Uvod:

Svaki govor mora imati uvod.

Usporedite uvode ovih govora:

UVOD 1: „Dame i gospodo, danas ću vam pričati o globalnom zatopljenju uzrokovanom emisijom stakleničkih plinova. Pokazat ću vam kako će globalno zatopljenje dovesti do poplava, suša i nestašica hrane u nekim dijelovima svijeta, narušiti ekosustave i dovesti do nemira. Nakon toga ću vam reći što se može učiniti da bi se globalno zatopljenje spriječilo.“

UVOD 2: „Poplave. Epidemije. Glad. Smrt. Rat. Globalno uništenje. Ne, dame i gospodo, ovo nisu biblijska proročanstva, nisu ovo scene iz holivudskih filmova katastrofe, ovo su predviđanja o stvarnom svijetu u našem životnom vijeku koja će se ostvariti nastavimo li zagađivati atmosferu otrovnim ugljikovim dioksidom. Do kraja ovog govora ću vam pokazati koliko je važna naša uloga u sprječavanju ove katastrofe. Ovoga puta, prijetnja je stvarna.“⁴

Ova dva uvoda u osnovi sadrže iste informacije. Drugi je uvod, međutim, dramatičniji i prenosi osjećaj hitnosti. Pažnju publike i sudaca lako je privući ako je govor važan za njih (naša uloga u sprječavanju katastrofe), ako uvod sadrži kratke rečenice (Suša. Poplava. Tornado. Republikanska konferencija.), šokantne statistike, efektni citat ili dramatičan jezik. Uvod koji je smiješan ili tužan (ili prenosi neku drugu emociju) također može biti efektna. Odabir metode za privlačenje pažnje ovisi o temi govora i stilu govornika. Slično vrijedi i za zaključak koji bi se, uz već navedene trikove, trebao osvrnuti na početak govora. Ovo pravilo vrijedi za svih osam govora debate, ne samo za prve govornike.

Putokazi – najave:

Kada krenete u objašnjavanje i analizu kroz svoj govor vrlo je važno objasniti sucima i publici što sada radite. Prijelaz sa definicije na plan popratite rečenicom „sada prelazim sa definicije na plan“. Ovo nije teško.

Ako negirate dio protivničkog argumenta, recite koji argument negirate i onda objasnite zašto. Kada iznosite argument, recite to. „Sada sam gotov sa pobijanjem i prelazim na svoju argumentaciju“. Ovo također nije teško, a sucima i publici u velikoj mjeri olakšava posao. Svaki put kada počinjete govoriti nešto novo recite zašto to govorite i u kojem kontekstu to govorite: da li samo pobijate e, samo pričate, iznosite primjer, zavodite člana publike... Koristite putokaze i najavite što radite!

⁴ Zahvale voditeljima vijesti RTL televizije na primjeru dramatičnog uvoda na temu globalno zagrijavanje

Misao vodilja (Team line):

Kako bi kroz cijelo vrijeme debate bilo jasno za što se zalažete vrlo je korisno izmisliti slogan koji vrlo jasno opisuje cijelu vašu argumentaciju. Ovaj slogan koristite slično kao i kriterij te nakon iznošenja argumenata podsjetite publiku i suce čemu se vi zapravo nadate.

Primjera za dobre slogane ima puno, bitno je jedino da ih ne koristite previše i da su jasni i reprezentativni. „Hope and change“ je super slogan za televiziju ali u debati ne govori nešto previše o tome što želite postići. „I zato s zalažemo za uvođenje prava glasa jer je ono osnovno pravo od kojih sva prava počinju“ je možda malo dosadan. Negdje između ova dva primjera pronaći ćete svoj idealni slogan.

Pitanja – points of information

Pitanja se u ovom formatu postavljaju tijekom prva tri govora izvan zaštićenih minuta. Tijekom govora iskusni govornik neće primiti više od 3 ili 2 pitanja jer nema vremena za zafrkavanje. Pošto se od dobrog debatanta očekuje da postavlja puno pitanja važno je da vi dignete što više pitanja. Broje se i oni koje ne uspijete postaviti. Važno je da su pitanja kratka i jasna, po mogućnosti da ukazuju na nelogičnosti suprotne strane ili ukazuju na neki suprotan primjer. Imate samo jednu šansu za pitanje pa nema smisla okolišati. Pitanje postavljate ustajanjem i izgovaranjem „pitanje molim“ ili nešto slično. Vrlo je važno da sve bude pristojno. Postavljena pitanja prihvaćate ili odbijate sa nekim pristojnim odgovorom. Biti pristojan je važno jer pokazuje da kontrolirate što radite. Mahnito mahanje rukama i vikanje «ne sad, sjednite!» kao da ste pavijan kojeg su napale ose pokazuje da se i osjećate kao pavijan kojeg su napale ose, a on vjerojatno nije nešto pretjerano racionalan u tome trenutku. Dojam je važan. Pitajte pavijane, njih nitko ne shvaća ozbiljno.

Ako postavljate pitanje:

- Pazite da ste u za to dozvoljenom vremenu (od početka druge do kraja šeste minute)
- Kada želite postaviti pitanje lagano ustanite i zamolite za pitanje
- Tek i ako kada vam govornik dopusti smijete postaviti pitanje
- Pitanja moraju biti kratka, najduže 10 sekundi, ako odugovlačite govornik vas smije prekinuti, a ako vaše pitanje ne stane u 8 sekundi to je loše postavljeno pitanje i jednostavno nemojte!
- Nema potpitanja!
- Kada ste gotovi sa pitanjem sjednete
- Ako vas govornik nije čuo i vi samo stojite usred debate, ponovno zamolite za pitanje. Ako vas govornik ni tad nije čuo ili vam nije ništa pokazao ostanite stajati pet sekundi i onda sjednite.
- Svi govornici smiju postavljati pitanja, znači sva tri govornika jedne strane smiju ustajati istodobno.
- Ne zlostavljajte pitanjima. Nema dizanja svakih pet sekundi. Čekajte bar 10 - 15 sekundi prije novog pitanja. Ovo vrijedi za cijelu ekipu.

Ako vam postavljaju pitanja:

- Pazite da pristojno ili odbijete ili prihvatite pitanje.
- Prihvatite najmanje dva pitanja
- Kada vam je pitanje postavljeno vi ga možete
 - Odbiti (ne hvala)
 - Prihvatiti (izvolite)
 - Odgoditi (samo sekundu, čim završim argument)
- Na pitanje odgovorite direktno ili ga uključite u argumentaciju („upravo sam to htio reći sljedećim primjerom/argumentom“).
- Ako pitanje traje predugo, pristojno ga prekinite
- Ne prihvaćajte pitanja u trenutku kada dokazujete nešto važno, ne dopustite da vam pitanja isprekidaju argumentaciju

Primjeri teza – I što s njima raditi

Teza: U Somaliji je potrebna vojna intervencija

Vi morate dokazati:

- Opravdanost vojne intervencije
- Nužnost vojne intervencije
- Izvodivost vojne intervencije

Vi morate prezentirati svoj plan: Tko će vojničiti (zašto baš on)? Što je cilj, što će raditi? Koliko će to koštati?

A vi morate argumentirati: Zašto smijemo? Zašto trebamo? Zašto će uspjeti?

Zaključujemo, u ovoj je tezi potrebna kombinacija argumenata i plana. Povezivanje te dvije kategorije (iskoristiš neki dio argumenta o izvodivosti da objasnite zašto će to uspjeti) je korisno ali u iznošenju je poželjno da zbog jasnoće te dvije stvari razdvojite. Prvo kažete argumente, onda plan ili prvo kažete plan pa onda argumente.

Ovaj redoslijed najčešće ovisi o kompleksnosti plana. Ako je plan jednostavan, prvo ga iznesete ga prvo pa onda argumentirate. Ako je plan kompleksan ili jako kontroverzan, možda je dobro prvo argumentima postaviti „temelje“ zašto uopće taj plan imate pa tijekom plana koristiti – „kao što smo već rekli“ sintagmu kada dođe do kontroverznih ili upitnih dijelova.

Teza: Ravnopravnost žena je moguća samo u sekularnim državama

Vi morate dokazati:

- Samo tezu, ne traži se da nešto napravite

Znači samo argumenti, bez plana

Teza: Treba zadržati poticaje za poljoprivrednike

Vi morate dokazati:

- Zašto ih zadržati
- Kako ih zadržati

Ovdje se pak radi o tezi koja brani već postojeći status. Znači, vi možete jednostavno reci da branite sadašnje stanje, malo ga opisati pa onda argumentirati zašto to radite, bez da iznosite detaljan plan. Naravno, možda želite poboljšati poticaje iznoseći svoj novi plan.

Dodjeljivanje bodova

Bodovi se u WS formatu dodjeljuju u okviru od 60 do 80 bodova. Dozvoljeno je dodjeljivati polovice, odnosno 69,5 bodova. Niže decimale nisu dozvoljene.

Bodovi se dodjeljuju u tri kategorije

- **Sadržaj:** Ovdje se procjenjuje kvaliteta argumenata, argumentacije, kvaliteta primjera, sposobnost govornika da poveže ono što govori sa tezom i sa svojim ciljevima
- **Stil:** Prezentacijske sposobnosti govornika, verbalne i neverbalne. Koristi li govornik glas kako bi naglasio nešto važno, slijedi li njegova intonacija njegovu argumentaciju, stoji li mirno, koristi li gestikulacije, prenaplašeno, nedovoljno izražajno? Izgleda li samouvjereno i izgleda li kao da mu je jasno i ugodno raditi ono što radi?
- **Strategija:** Strategija uključuje poštivanje uloga govornika i obaveza koje iz njih proizlaze, raspodjela vremena i jasnoća strukture govora. Jesu li argumenti izloženi u logičnom slijedu? Koliko je lagano bilo pratiti govornika? Je li govornik tempiranjem glavnih pitanja pokazao da mu je jasno što je najvažnije u debati?

Prva tri govora	Ukupno (100)	Sadržaj (40)	Stil (40)	Strategija (20)
Fantastično	80	32	32	16
Odlično	76-79	31	31	15-16
Iznimno dobro	74-75	30	30	15
Vrlo dobro	71-73	29	29	14-15
Dobro / prosječno	70	28	28	14
Dovoljno dobro	67-69	27	27	13-14
Zadovoljavajuće	65-66	26	26	13
Prolazno	61-64	25	25	12-13
Potrebno poboljšanje	60	24	24	12
4. govor	Ukupno (50)	Sadržaj (20)	Stil (20)	Strategija (10)
Fantastično	40	16	16	8
Odlično – Vrlo dobro	36-39	15	15	7.5
Dobro	35	14	14	7
Zadovoljavajuće	31-34	13	13	6.5
Potrebno poboljšanje	30	12	12	6